

Početna Stranica > ... > Zakonodavstvo I Sudska Praksa > Nacionalno Zakonodavstvo > Portugal

Nacionalno zakonodavstvo

Sadržaj omogućio

Portugal

Portugal

Ova stranica sadržava informacije o pravnom sustavu u Portugalu.

1. Instrumenti ili izvori prava kojima se utvrđuju zakonska pravila

Izvorima prava u Portugalu tradicionalno se smatraju:

1. ustavni zakoni – obuhvaćaju portugalski Ustav, razne ustavne zakone te zakone o izmjenama Ustava
2. „pravila i načela općeg ili običajnog međunarodnog prava”, „pravila utvrđena u pravovaljano ratificiranim ili odobrenim međunarodnim sporazumima”, „pravila koja izdaju nadležna tijela međunarodnih organizacija kojima Portugal pripada (...), pod uvjetom da su utvrđena u odgovarajućim osnivačkim ugovorima” te „odredbe ugovora kojima je uređena Europska unija i pravila koja izdaju njezine institucije tijekom izvršavanja svojih nadležnosti” – članak 8. Ustava
3. opći zakoni, koji obuhvaćaju zakone koje donosi Skupština Republike, uredbe sa zakonskom snagom koje donosi Vlada i regionalne zakonodavne uredbe koje donose zakonodavne skupštine autonomnih regija Azora i Madeire
4. instrumenti koji imaju jednaku pravnu snagu kao zakoni, kao što su akti kojima se odobravaju međunarodne konvencije, ugovori ili sporazumi, općenito obvezujuće odluke Ustavnog suda kojima se neke mjere proglašavaju neustavnima ili nezakonitima, kolektivni ugovori o radu i drugi kolektivni instrumenti kojima se reguliraju radni odnosi
5. propisi ili zakonodavni instrumenti koji su u hijerarhiji na nižem položaju od zakona, a služe za dopunjavanje zakona i utvrđivanje pojedinosti kako bi se zakoni mogli primijeniti ili provesti. Oni obuhvaćaju provedbene uredbe, pravilnike, uredbe, regionalne provedbene uredbe, odluke, pravila, ministarske provedbene naloge, izvršne naloge, policijske uredbe koje izdaju državni guverneri te općinske naloge i propise.

2. Drugi izvori prava

Mišljenja u pogledu dopustivosti i važnosti koju za izradu pisanih zakona imaju drugi izvori prava izvan područja državne političke moći razlikuju se ovisno o tome smatraju li se ti izvori sredstvom za uspostavu zakonskih pravila, sredstvom za objavljivanje takvih pravila ili i jednim i drugim. Ponekad se pravi razlika između izravnih i neizravnih izvora, čime se izbjegavaju neke poteškoće koje proizlaze iz razlika u temeljnom pristupu.

Mogućim izvorima prava obično se smatraju:

1. običaj, odnosno ponavljano i uvriježeno usvajanje određenog načina ponašanja koji se općenito smatra obveznim. Može se smatrati izvorom prava samo u određenim područjima. Pravila donesena na taj način mogu se, primjerice, naći u području javnog međunarodnog prava (npr. načelo imuniteta od sudske nadležnosti stranih država), međunarodnog privatnog prava i upravnog prava
2. sudska praksa, odnosno skup načela koja proizlaze iz sudskih presuda i odluka. Neki je ne smatraju autentičnim izvorom prava, već važnom samo za pojašnjenje zakonskih odredbi tako što nudi rješenja za probleme tumačenja koja se mogu slijediti i u drugim slučajevima u skladu sa snagom logičkih i tehničkih argumenata na kojima se temelje. Neki autori u tu kategoriju ne uključuju samo sudske odluke u konkretnim predmetima, nego i sudske presude sa zakonskom snagom (općenito obvezujuće odluke

- Ustavnog suda) jer smatraju da su to sve instrumenti kojima se zapravo stvara općeprijemljivo pravo
3. pravo pravičnosti, u skladu s kojim su sudovi ovlašteni za formuliranje zakonskih pravila koja odgovaraju konkretnim značajkama pojedinih predmeta koje ispituju, oslanjajući se na opća načela pravde te etičnost suca. „Sudovi mogu donijeti odluku na temelju pravičnosti samo: (a) ako je to dopušteno nekom zakonskom odredbom; (b) ako postoji sporazum između stranaka i moguće je podnijeti žalbu višem sudu; (c) ako su stranke prethodno dogovorile da će se oslanjati na pravičnost”, članak 4. Građanskog zakonika
 4. uporabno pravo, odnosno ponavljane društvene prakse koje se ne smatraju obveznicima, ali smatraju se važnima u pravnim transakcijama, osobito u formaliziranju pravnih odnosa, a posebice u području trgovine. Uporabno pravo sudovi mogu uzeti u obzir kada je to predviđeno zakonom i kada nije „u suprotnosti s načelima dobre vjere” – članak 3. Građanskog zakonika. Stoga se zakonska pravila ne mogu stvarati neovisno na temelju uporabnog prava i mnogi ga ne smatraju autentičnim izvorom prava
 5. pravna teorija, odnosno mišljenja autora iz pravnog područja, ne bi se trebala smatrati autentičnim izvorom prava, iako ima važnu ulogu u znanstvenom i tehničkom razvoju pravnog znanja i znatne posljedice za konačan ishod rada osoba odgovornih za tumačenje i primjenu zakonskih pravila.

3. Hijerarhija izvora prava

Kada se govori o hijerarhiji prava, misli se na relativni status različitih instrumenata, odnosno njihov položaj u poretku.

U tom smislu neki tvrde da se hijerarhija može uspostaviti samo na temelju metode nastanka. Prema tom mišljenju hijerarhija se ne temelji na relativnom statusu zakonskih pravila, nego se uspostavlja samo između izvora iz kojih su ta pravila nastala.

U oba slučaja moguće je utvrditi redoslijed prvenstva.

Hijerarhijski je redoslijed različitih izvora navedenih u odjeljku 1. sljedeći:

1. Ustav i ustavni zakoni
2. pravila i načela općeg ili običajnog međunarodnog prava i međunarodnih sporazuma (odnosno svi instrumenti navedeni u odjeljku 1. točki (b))
3. zakoni i uredbe sa zakonskom snagom
4. regionalne zakonodavne uredbe
5. instrumenti koji imaju jednaku pravnu snagu kao zakoni
6. propisi.

4. Postupci za stavljanje međunarodnih pravila na snagu u Portugalu

Međunarodni zakonodavni instrumenti prenose se u portugalsko pravo u skladu sa sljedećim načelima utvrđenima u članku 8. portugalskog Ustava:

1. „Pravila i načela općeg ili običajnog međunarodnog prava sastavni su dio portugalskog prava.”
2. „Pravila utvrđena u pravovaljano ratificiranim ili odobrenim međunarodnim sporazumima stupaju na snagu u portugalskom nacionalnom pravu kada se službeno objave i ostaju na snazi sve dok su međunarodno obvezujuća za Portugalsku Republiku.”
3. „Pravila koja izdaju nadležna tijela međunarodnih organizacija kojima Portugal pripada izravno stupaju na snagu u portugalskom nacionalnom pravu, pod uvjetom da su utvrđena u odgovarajućim osnivačkim ugovorima.”
4. „Odredbe ugovora kojima je uređena Europska unija i pravila koja izdaju njezine institucije tijekom izvršavanja svojih nadležnosti primjenjuju se u portugalskom nacionalnom pravu u skladu s pravom Unije i s temeljnim načelima demokratske države koja se temelji na vladavini prava.”

5. Razna tijela ovlaštena za donošenje zakonskih pravila

Tijela ovlaštena za donošenje zakonskih pravila jesu Skupština Republike, Vlada, regionalne vlade i zakonodavne skupštine Azora i Madeire, lokalne vlasti te određena upravna tijela.

6. Postupak za donošenje zakonskih pravila

Način na koji se donose pravila razlikuje se s obzirom na posebne postupke koje svako pojedino tijelo odgovorno za donošenje pravila mora slijediti. Različite vrste zakonodavnih instrumenata stoga se dobivaju različitim postupcima. Dva najslužbenija i najvažnija postupka za donošenje zakonskih pravila opisana su u nastavku.

Najsloženiji postupak, koji uključuje Skupštinu Republike, sastoji se od sljedećih koraka:

1. pokretanje zakonodavnog postupka: „Ovlast za pokretanje zakonodavnog postupka imaju zastupnici, klubovi zastupnika i Vlada te, u skladu s uvjetima i odredbama utvrđenima zakonom, skupine registriranih birača. Ovlast za pokretanje zakonodavnog postupka u vezi s autonomnim regijama imaju odgovarajuće zakonodavne skupštine” (članak 167. stavak 1. Ustava)
2. početno prihvaćanje, objavljivanje, registracija, brojčano označavanje i procjena: ta faza obuhvaća razmatranje dopustivosti prijedloga zakona, objavu teksta u Službenom listu Skupštine Republike, administrativnu obradu i, konačno, ocjenu sadržaja
3. rasprava i odobrenje: obuhvaća raspravu o općim pitanjima, daljnju raspravu o konkretnim točkama, glasovanje o prijedlogu zakona u cjelini, glasovanje o konkretnim točkama i konačno općenito glasovanje. Za prihvaćanje prijedloga zakona može biti potrebna obična većina, apsolutna većina ili kvalificirana većina
4. predsjednik Republike razmatra prijedlog u roku utvrđenom zakonom, nakon čega ga može proglasiti zakonom ili iskoristiti pravo veta. U potonjem slučaju o mjeri ponovno raspravlja Skupština Republike. Ako je glasovanje potvrđeno ili je došlo do izmjena, tekst se ponovno prosljeđuje predsjedniku radi proglašenja, koje mora uslijediti u unaprijed utvrđenom roku. Predsjednik Republike odgovoran je za „proglašavanje zakona, uredbi sa zakonskom snagom i regulatornih uredbi, za nalaganje njihova objavljivanja te za potpisivanje rezolucija Skupštine Republike kojima se odobravaju međunarodni sporazumi i druge vladine uredbi” (članak 134. točka (b) Ustava)
5. objavljivanje: nakon što ga proglasi, predsjednik mora naložiti objavu teksta novog zakonodavnog akta u Službenom listu Portugalske Republike.

Postupak u kojem Vlada donosi zakonodavne akte sastoji se od sljedećih glavnih koraka:

1. pokretanje zakonodavnog postupka: nacrt zakonodavnog akta prosljeđuje ured nadležnog ministra
2. ispitivanje: tijekom te faze ministar koji predlaže nacrt zakona mora prikupljati mišljenja te se savjetovati s tijelima određenima Ustavom i zakonom
3. preliminarna i detaljna procjena: prijedlozi se preispituju i ocjenjuju nakon početnog odobravanja
4. odobrenje: iako određene vrste zakonodavnih akata ne mora odobriti Vijeće ministara, ono je obično odgovorno za odobravanje nacrta zakona
5. razmatranje: „u roku od četrdeset dana od primitka bilo koje vladine uredbi radi donošenja, [...] predsjednik Republike proglašava uredbu ili iskorištava pravo na veto. U potonjem slučaju obavješćuje Vladu pisanim putem o razlozima svoje odluke” (članak 136. stavak 4. Ustava)
6. objava konačnog teksta u Službenom listu Portugalske Republike.

7. Postupci za stavljanje nacionalnih pravila na snagu

„Zakoni su pravno obvezujući tek nakon objave u Službenom listu.” „Kada se zakon objavi, stupa na snagu po isteku roka navedenog u samom zakonu ili, ako takvo razdoblje nije navedeno, nakon roka utvrđenog u posebnom zakonodavnom aktu” (članak 5. Građanskog zakonika).

Člankom 2. Zakona br. 74/98 od 11. studenoga 1998., u njegovoj trenutačnoj formulaciji, predviđeno je kako slijedi:

„1. Zakonodavni instrumenti i drugi akti opće prirode stupaju na snagu na dan koji je naveden u njima; ni u kojem slučaju ne smiju stupiti na snagu na dan objave.”

„2. Ako datum nije utvrđen, akti navedeni u stavku 1. stupaju na snagu na cijelom državnom području Portugala i u inozemstvu peti dan od objave.”

„4. Rok naveden u stavku 2. počinje s prvim danom nakon objave na internetskim stranicama kojima upravlja *Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA*.”

8. Sredstva za uklanjanje mogućih proturječja između različitih zakonskih pravila

Najvažniju ulogu u tom pogledu ima Ustavni sud, koji mora proglasiti neustavnima sva pravila koja su u proturječju s portugalskim Ustavom ili načelima sadržanima u njemu.

Kada razmatraju konkretne predmete koji se vode pred njima, sudovi ne smiju primjenjivati odredbe kojima se krši Ustav ili načela koja proizlaze iz njega.

Tijekom postupka tumačenja koji se provodi radi ocjene činjenica koje su im dostavljene na razmatranje sudovi moraju ukloniti sva proturječja između različitih zakonskih pravila, uvijek uzimajući u obzir prethodno navedenu hijerarhiju izvora prava. Pritom moraju promatrati sustav kao jedinstvenu cjelinu zanemarujući propuste i nedosljednosti, posebno one logičke ili semantičke prirode, te pažljivo razmotriti okolnosti u okviru kojih se pravila donose i specifične uvjete koji prevladavaju tijekom trajanja postupka. Ti postupci uvijek zahtijevaju minimalnu jezičnu podudarnost, čak i ako je izraz nesavršen, s pristupom primijenjenim u zakonodavnom aktu, uz pretpostavku da je zakonodavac izabrao „najpravednija” rješenja i „izrazio svoje namjere odgovarajućim pojmovima” (članak 9. Građanskog zakonika).

Objašnjenja povezana s proturječjima među pravilima u području privatnog međunarodnog prava navedena su u informativnom članku o „Mjerodavnom pravu”.

Pravne baze podataka

[Digesto](#) je portugalska službena pravna baza podataka i sadržava Službeni list (*Diário da República*).

Digesto – integrirani sustav pravnih informacija

Digesto je uspostavljen Odlukom Vijeća ministara br. 48/92 od 31. prosinca 1992. i sadržava:

1. zakonodavne akte objavljene u prvoj i drugoj seriji Službenog lista
2. slobodne, integrirane, detaljne i ažurne pravne informacije, konkretnije:
 1. razdoblje valjanosti, datum stupanja na snagu i objašnjenja povezana s aktima objavljenima u prvoj seriji Službenog lista od 5. listopada 1910. i razne dokumente iz prethodnih desetljeća te akte iz druge serije Službenog lista obrađene u bazi podataka PCMLEX (središnja baza podataka sustava Digesto)
 2. sve relevantne informacije, kao što su zakonodavni propisi, uredbе, provedbeno zakonodavstvo, izrađene i provedene izmjene, mjerodavno pravo Zajednice, administrativne smjernice koje je izdala Glavna uprava za proračun, sudska praksa i kolektivni instrumenti kojima su uređeni radni odnosi
 3. pristup trima preostalim bazama podataka: LEGAÇOR – regionalna zakonodavna baza podataka Azora, REGTRAB – specijalizirana baza podataka za propise o radnim odnosima i DGO-DOUT – specijalizirana baza podataka koja sadržava okružnice i mišljenja koje je izdala Glavna uprava za proračun
 4. pristup sudskoj praksi koja proizlazi iz glavnih sudova, mišljenjima Ureda glavnog državnog odvjetnika i pripremnom radu na zakonima od početka zakonodavnog postupka do objave zahvaljujući interoperabilnosti s pravnim bazama podataka Ministarstva pravosuđa, Ureda glavnog državnog odvjetnika i portugalskog parlamenta (putem njegove baze podataka AP – *Atividade Parlamentar*).

Elektronički službeni list (*Diário da República Eletrónico* – DRE)

U skladu s Uredbom sa zakonskom snagom br. 83/2016 od 16. prosinca 2016. Službeni list javna je usluga sa slobodnim i univerzalnim pristupom, koja se objavljuje samo na internetu. Tu javnu uslugu pruža izdavač *Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S. A.* (INCM), koji objavljuje Službeni list na svojim internetskim stanicama. Korisnici imaju slobodan, univerzalan pristup te mogu pregledavati, ispisati, priložiti spisu i pretraživati sadržaj zakonodavnih akata objavljenih u prvoj i drugoj seriji Službenog lista u elektroničkom obliku.

Usluga koju pruža Elektronički službeni list mora uključivati:

1. pravni tekst akata koji se moraju objaviti u Službenom listu, u skladu s Ustavom i zakonom, konkretnije sa Zakonom br. 74/98 od 11. studenoga 1998., koji je izmijenjen i ponovno objavljen u Zakonu br. 43/2014 od 11. srpnja 2014.
2. alat za ažuran pristup pročišćenom tekstu relevantnog zakonodavnog akta (pročišćeni tekst nema pravnu vrijednost)
3. alat za prevođenje pravnih pojmova
4. alat za pretraživanje ključnih riječi u aktima koji se moraju objaviti u Službenom listu
5. propisno obrađene i sistematizirane pravne informacije
6. međusobnu povezanost sa sektorskim bazama podataka u kojima se nalaze dodatne pravne informacije, konkretno sudska praksa, pravo Zajednice, administrativne smjernice i pravna teorija
7. besplatno slanje pregleda sadržaja prve i druge serije Službenog lista pretplatnicima elektroničkom poštom.

Korisne poveznice:

[Službeni list - Portugal](#)

■ Posljednji put ažurirano: 07/04/2024

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.